

Opatření

v evropsky významných lokalitách a ptačích oblastech soustavy Natura 2000

Povědomí

o ekosystémových službách mezi odborníky různých institucí

Aktualizace

Konsolidované vrstvy ekosystémových služeb v Mapomatu

Vstupujeme do druhé fáze projektu Jedna příroda

Máme za sebou první tři úspěšné roky. Dokončili jsme přípravné aktivity a zahájili jednotlivé odborné i praktické činnosti, jichž má projekt Jedna příroda více než dvacet. V minulých dvou letech jsme se museli vypořádat s různými omezeními, způsobenými pandemií covid-19.

Nic nezastavilo práce přímo v terénu, ať už se jednalo o obnovní opatření ve vybraných evropsky významných lokalitách a ptačích oblastech či tzv. inovativní managementy, tedy výmladkové hospodaření (pařezení) a lesní pastvu. V letech 2020 a 2021 jsme zrealizovali stovky opatření ve 130 evropsky chráněných územích v České republice v celkové hodnotě 38,6 mil. Kč.

Setkali jsme se s odborníky z různých institucí a informovali je o možnostech a kladech hodnocení ekosystémových služeb.

V roce 2022 nás toho opět čeká hodně. I letos budeme mapovat vybrané biotopy, monitorovat druhy a podle stanovených priorit zlepšovat stav chráněných fenoménů v české přírodě a krajině.

Prostřednictvím seminářů či e-learningových kurzů budeme pokračovat v odborném vzdělávání pracovníků ochrany přírody mj. v oblasti komunikačních dovedností či managementu.

Začneme také připravovat dokumentární film o ekosystémových službách.

Věřím, že i v letošním roce se nám bude dařit zajistit efektivní péči o chráněná území soustavy Natura 2000 v ČR.

za projektový tým Pavel Pešout
člen Řídicího výboru projektu Jedna příroda

OBSAH

- 3 V roce 2021 jsme zajistili péči o téměř 50 druhů či stanovišť v 84 evropsky chráněných územích
- 4 Metodika Osvědčené komunikační postupy v ochraně přírody míří do tiskárny
Povědomí o ekosystémových službách jsme zvýšili u více než 50 odborníků z různých institucí
- 5 Proběhla aktualizace KVES, Konsolidované vrstvy ekosystémů
Dokončené studie o zvonovci liliiolistém, konikleci otevřeném a syslovi obecném
- 6 Výsledky dotazníkového šetření poskytly informace pro analýzu finančních zdrojů
Projekty Mon & Inv a ISOP 2 opět přinesly cenné údaje a systémy
- 7 Zprávy, které nás zaujaly...
Nová pravidla obrany proti invazním druhům
Příklady dobré praxe LIFE Peat Restore
Udělení cen AOPK ČR
Spravedlivá transformace krajiny na Slovácku a Valašsku
Vyhlášen Pták roku 2022

Jen malá část z téměř stočlenného projektového týmu z pěti partnerských organizací, které se podílí na projektu Jedna příroda, během monitorovací mise na vrcholu Brník.

Novinky projektu Jedna příroda, resp. Integrovaného projektu LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice, číslo 3, vydalo Ministerstvo životního prostředí 7. března 2022.

Fotografie na obálce: Vydra říční. Foto: Václav Hlaváč

Údaje a informace v něm uvedené vyjadřují názor či stanovisko pouze projektového týmu, tj. Ministerstva životního prostředí, Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Biologického centra Akademie věd ČR – Výzkumná infrastruktura SoWa, Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy a Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR. Evropská komise není odpovědná za jakékoliv použití informací, které tento leták obsahuje.

 www.jednapriroda.cz [@JednaPriroda](https://twitter.com/JednaPriroda) jednapriroda@mzp.cz

V roce 2021 jsme zajistili péči

o téměř 50 druhů či stanovišť v 84 evropsky chráněných územích

V uplynulém roce se podařilo za více než 19 milionů korun zajistit více než tisícovku různých opatření na ploše o celkové rozloze 848 ha.

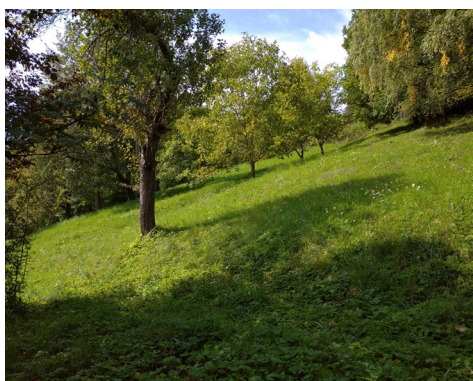
V celkem 84 evropsky významných lokalitách a ptačích oblastech probíhaly seče, těžba dřeva, likvidace náletových dřevin, obnova zaniklých či výstavba nových tůň a mokřadů. Podle stanoveného systému prioritizace se tak prováděla opatření s ohledem na potřeby konkrétních evropsky chráněných druhů rostlin a živočichů či nároky daných přírodních stanovišť.

Na základě **195 smluv a veřejnoprávních dohod**, které v roce 2022 uzavřeli pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR s různými vlastníky, nájemci a dalšími zhotoviteli, kteří potřebná opatření v české krajině uskutečnili, bylo proplaceno celkem 19 279 953 Kč.

Opět se tak **dařilo zajistit péči**, díky které se na vybraných místech v celé České republice předcházelo úbytku biologické rozmanitosti a vytvářely se vhodné podmínky pro udržení či zlepšení stavu příslušného předmětu ochrany.

Extenzivní oplůtková pastva ovcí za přítomnosti pasteveckých psů v EVL Na požárech

Seč travního porostu a rákosin ruční sekačkou v EVL Bílé Karpaty

Výřez a pálení zmlazujícího náletu dřevin a křovin v EVL Beskydy

Mozaikové ruční kosení zaměřené na záchranu populace kriticky ohroženého okáče jílkového v EVL Hodonínská doubrava

Revitalizace odvodňovacích příkopů a erozních rýh v EVL Rašeliniště Jizery, foto: Martin Kolář

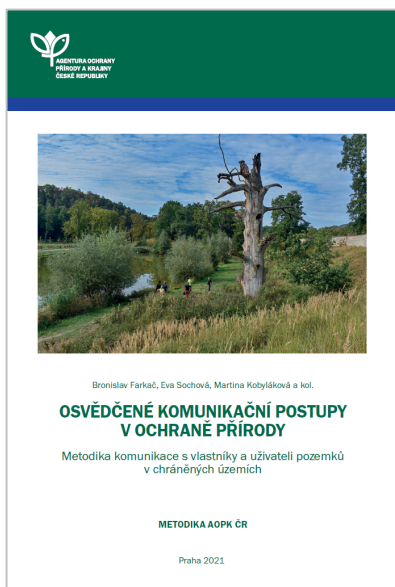
Vytrhání pařezů po odstranění porostu nežádoucích dřevin v EVL Kleneč, foto: Zdeňka Parýzková

Fotografie dalších uskutečněných opatření najdete ve [fotogalerii Projektová opatření v krajině v roce 2021](#).

Metodika o komunikaci v ochraně přírody míří do tiskárny

Metodika sepsaná v loňském roce pracovníky Centra pro otázky životního prostředí (COŽP) a Agentury ochrany přírody a krajiny ČR o dobré praxi v navazování a udržování férové komunikace a budování dlouhodobého partnerství mezi zástupci ochrany přírody a hospodáři či vlastníky a uživateli pozemků v chráněných územích bude mít brzy tištěnou podobu.

Zatímco elektronickou verzi si lze stáhnout [na stránkách projektu](#), tištěnou publikaci dostanou v průběhu jara 2022 všechna pracoviště ochrany přírody v České republice, včetně správ národních parků a chráněných krajinných oblastí, krajských či újezdních úřadů.

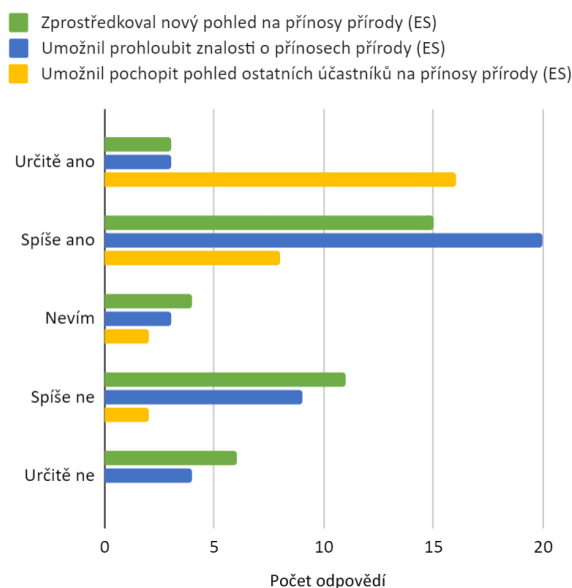
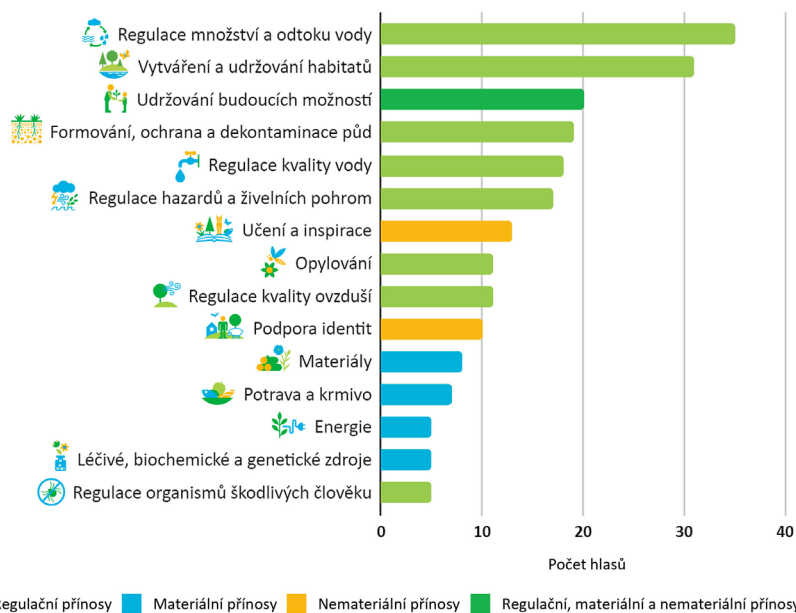
První tři body desatera komunikace s vlastníky a uživateli pozemků v chráněných územích:

- 1. Účelem spolupráce je dosažení potřebného cíle na základě dohody ke spokojenosti všech, ne prosazení vlastního stanoviska za každou cenu.**
- 2. Vysvětlovat smysl i způsob** provádění péče o chráněná území, srozumitelně sdělovat, co, proč a jak chceme chránit.
- 3. Jazyk přizpůsobit partnerovi.** Neužívat nadbytečně odborný jazyk. V případě, že je při formálním oslovení použít odborných formulací nutné, nabízet alternativu srozumitelnějšího vysvětlení.

Povědomí o ekosystémových službách jsme zvýšili u více než 50 odborníků z různých institucí

Vědci z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR a Centra pro otázky životního prostředí informovali na šesti online seminářích zástupce státní správy, státních podniků, místních samospráv, zájmových svazů, akademického sektoru a nevládních neziskových organizací o ekosystémových službách neboli o přínosech chráněných území a přírody obecně.

Účastníci se aktivně zapojovali do jednotlivých diskusí a odpovídali mj. na otázky, jaká jsou jejich očekávání a obavy, jaké předpokládají bariéry spojené s hodnocením ekosystémových služeb a v neposlední řadě jakou mají představu o využití takového hodnocení pro jejich praxi. Některé z výsledků uvádíme v článku [Zvyšujeme povědomí o ekosystémových službách](#).

Graf s odpověďmi na otázku zjišťující, na které další přínosy bychom se měli zaměřit, aby byly výstupy co nejvíce využitelné ve Vaší praxi.

Výsledný graf s odpověďmi na doplnění věty: Řekl/a byste, že seminář Vám ... (výběr z možností).

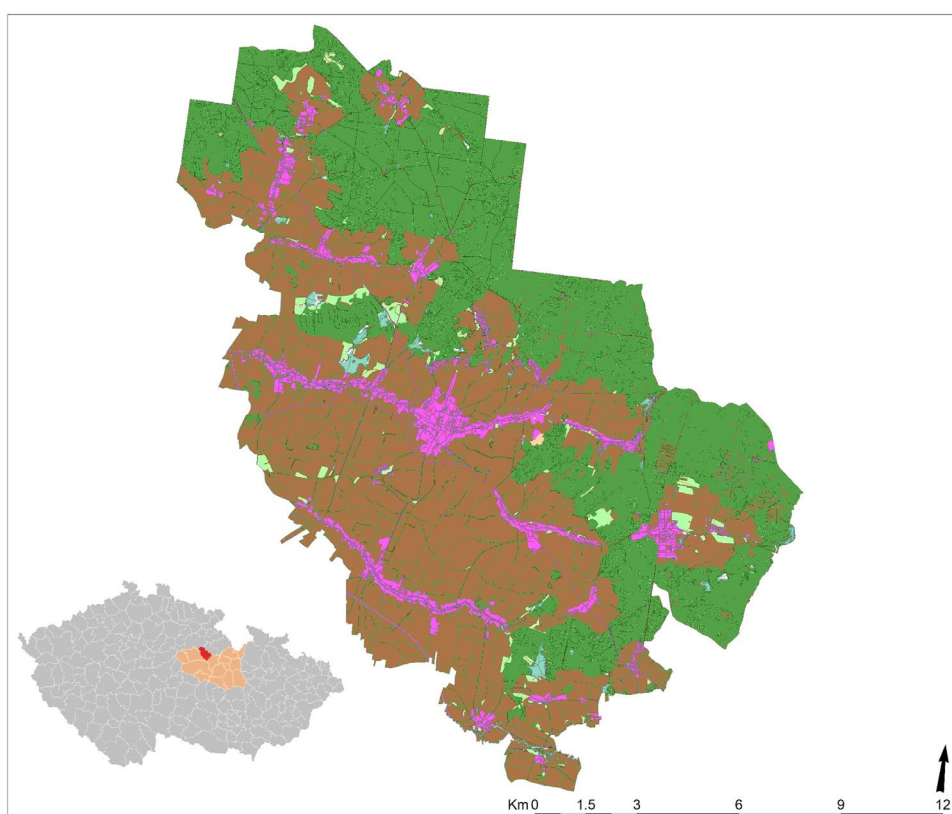
Proběhla aktualizace KVES, Konsolidované vrstvy ekosystémů

V únoru 2013 sestavila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s CzechGlobe a Centrem výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. jako podklad pro mapování ekosystémových služeb první verzi Konsolidované vrstvy ekosystémů (KVES), tedy podrobné bezešvé vrstvy krajinného pokryvu. V září 2021 proběhla díky projektu Jedna příroda její první aktualizace, kdy byla použita nejpodrobnější a nejaktuálnější data.

KVES dělí krajinný pokryv do 42 kategorií (např. vodní síť, dopravní síť, hospodářské louky, aluviální louky atd.) spadajících do sedmi širších skupin.

Aktualizovaná Konsolidovaná vrstva ekosystémů zahrnuje šest detailních datových zdrojů: základní bázi geografických dat České republiky – ZABAGED, veřejný registr půd – LPIS, data od Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů – ÚHÚL, data krajinného pokryvu Corine Land Cover European Environmental Agency (EEA), datovou sadu krajinného pokryvu v městských oblastech Urban Atlas od EEA a vrstvu mapování biotopů (VMB) Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Více informací uvádíme v podrobnějším [článku na stránkách projektu](#).

Legenda

- KVES ORP HOLICE
KATEGORIE EKOSYSTÉMŮ
- Lesní ekosystémy
 - Mokřadní ekosystémy
 - Travinné ekosystémy
 - Urbánní systémy
 - Vodní ekosystémy
 - Zemědělské ekosystémy
 - Území bez vegetace

Ukázka Konsolidované vrstvy ekosystémů pro obec Holice, listopad 2021

Dokončené a zahájené studie o zvonovci liliolistém, konikleci otevřeném a syslovi obecném

Na základě vyhodnocení potřeb pro zajištění vhodné péče o různé chráněné druhy rostlin a živočichů nechala v roce 2022 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zpracovat tři odborné studie. Martin Macek se v Analýze světelných poměrů na lesních lokalitách zvonovce liliolistého

věnoval intenzivně zástinu této rostliny v pomoci hemisférických fotografií a porovnání s měřením luxmetrem.

Započatá tříletá studie Ireny Schneiderové hodnotí dopady nekontrolovaného přikrmování veřejností na populaci sysla obecného.

Jiří Skuhrovec se ve své studii zabýval výskytem bezobratlých herbivorů a zhodnocení jejich vlivu na vybrané populace koniklece otevřeného.

Bližší informace o studiích a přehled teprve chystaných témat uvádíme v [článku o podpoře odborných výzkumů na stránkách projektu](#).

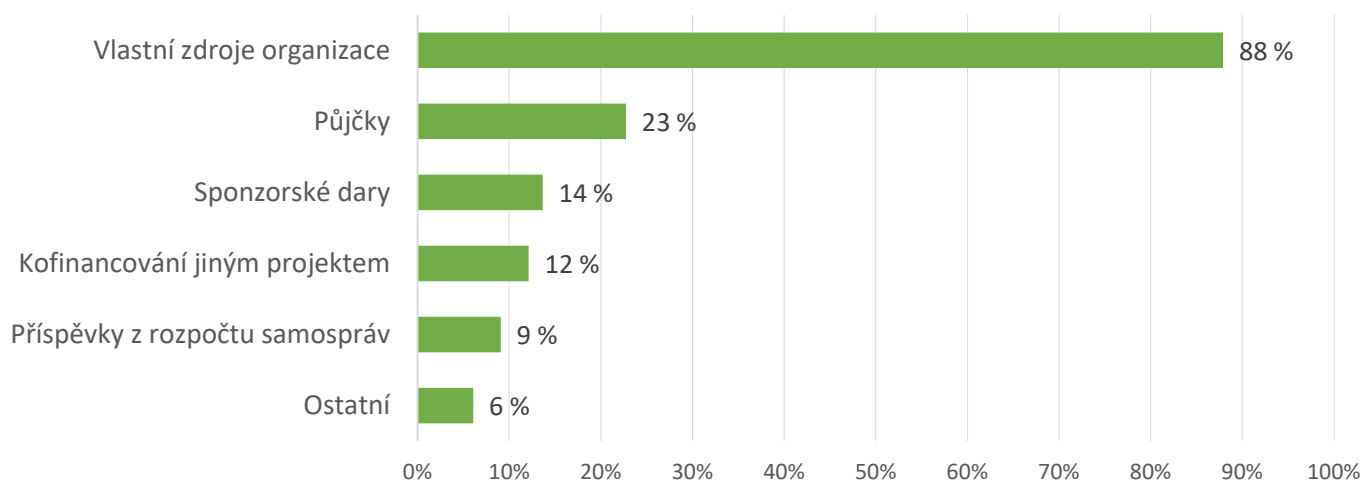
Výsledky dotazníkového šetření poskytly informace pro analýzu finančních zdrojů

Od 66 respondentů, kteří v minulosti žádali o finanční prostředky z různých evropských a národních dotačních zdrojů zaměřených na ochranu přírody, především na soustavu Natura 2000, jsme v létě roku 2022 prostřednictvím online dotazníku získali odpovědi na různé otázky týkající se mj. administrace žádostí, získávání informací či používaných způsobech předfinancování nebo kofinancování projektů.

Údaje budou využity při zpracování rozsáhlé analýzy stávajících zdrojů financování pro podporu soustavy Natura 2000 a také jako cenný podklad pro kulaté stoly, které připravuje MŽP za účasti jednotlivých příjemců a poskytovatelů dotací.

Z odpovědí například vyplynulo, že hlavním informačním zdrojem jak o nových otevřených dotačních výzvách, tak o zdrojích obecně jsou především internetové stránky poskytovatelů dotace. Elektronické prostředí pro podání žádosti hodnotilo jako přívětivé a intuitivní pouze 6 % dotázaných. Na ne zcela příjemnou otázku týkající se dostatečného kofinancování odpověděla většina, že využívá své vlastní zdroje (85 %). Podobně i v případě poněkud problematického předfinancování projektů opět většina (88 %) uvedla využívání vlastních zdrojů.

Další výsledky a informace o připravované analýze najdete v článku [Přinášíme výsledky dotazníkového šetření o financování soustavy Natura 2000](#).

Výsledky dotazníkového šetření o způsobech, jak dotázaní předfinancovávají projekt, na něhož žádají finanční prostředky z různých zdrojů

Projekty Mon & Inv a ISOP 2 opět přinesly nejen cenné údaje

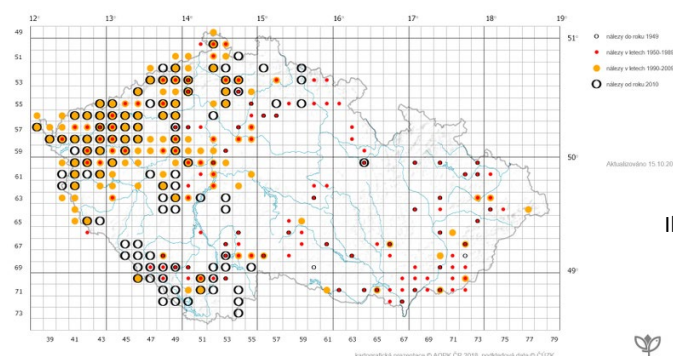
Díky pokračujícímu projektu **Monitoring & Inventarizace** provedli pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a externě nasmlouvaní odborníci desítky nových záznamů o evropsky významných druhích v ptačích oblastech a evropsky významných lokalitách.

Zároveň výzkumníci provedli přes 1 900 záznamů o předmětech ochrany soustavy Natura 2000, například o svinutci tenkém nebo strakapoudovi bělohřbetém.

Kdo by se chtěl zapojit do sběru dat v terénu, může se obrátit na [Petru Ebermannovou](#) z AOPK ČR.

V případě projektu **Informační systém ochrany přírody 2 (ISOP 2)** vyvíjeli pracovníci AOPK ČR nový modul zvaný LandMan, zahrnující mj. spuštění formuláře o provedené

pěči a evidenci jejího převzetí nebo chytrou kalkulačku napojenou na aktualizovaný číselník činností. Další informace uvádíme na [stránkách projektu Jedna příroda](#).

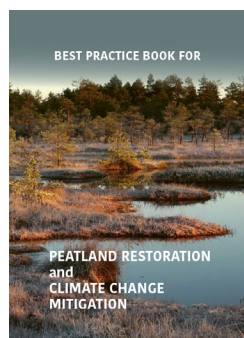
Ilustrační mapa se staršími záznamy výskytu běláška ovocného, které vznikají v projektu Monitoring & Inventarizace.

Zprávy, které nás zaujaly...

Nová pravidla obrany proti invazním druhům

Od ledna platná novela zákona o ochraně přírody a krajiny omezuje nakládání s agresivně se šířícími nepůvodními druhy, jako jsou například bolševník velkolepý, netýkavka žláznatá, pajasan žláznatý, mýval severní nebo americké druhy raků. Zároveň jsou stanoveny přesnější požadavky na jejich regulaci v přírodě.

U příležitosti těchto nových pravidel uspořádala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR společně s Českou zemědělskou univerzitou konferenci o invazních druzích. Téměř šestihodinový záznam je dostupný na [facebookové stránce konference](#).

Příklady dobré praxe LIFE Peat Restore

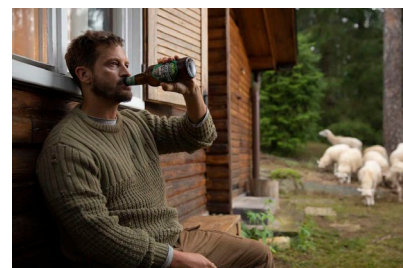
Projekt LIFE Peat Restore zveřejnil ke konci roku 2021 publikaci věnující se příkladům dobré praxe pro obnovu rašelinišť a zmírnění dopadů klimatických změn. Na projektu se podílelo devět organizací z Německa, Polska, Litvy, Lotyšska a Estonska.

Publikace přinesla výsledky a zkušenosti získané v letech 2016 až 2021 při obnově zničených rašelinišť na ploše asi 5 300 hektarů.

Poskytuje mj. možný návod a tipy pro různé odborníky a praktiky, kteří se zaměřují na obnovu rašelinišť.

Udělení cen AOPK ČR

Předseda Rady AOPK ČR Vladimír Bejček a ředitel AOPK ČR František Pelc předali na začátku února 2022 ceny Agentury ochrany přírody a krajiny ČR v kategorii Počin zástupci Pivovaru Radegast za reklamní spot s motivem pastevce a vlka i za podporu různých projektů, zaměřujících se na zadržování vody v krajině a péči o beskydské louky. V kategorii Osobnost si cenu za celoživotní práci ondesl profesor Karel Šťastný, který například zavedl do praxe exaktní metody výzkumu ptačích populací a společenstev. Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, která upozorňuje na zajímavé osobnosti či počiny napomáhající ke zlepšení stavu české přírody, se udělovala počtvrté.

Spravedlivá transformace krajiny na Slovácku a Valašsku

Díky projektu Just Scapes proběhl na Moravě v oblasti Slovácka a Valašska průzkum vazeb mezi ochotou lidí přijmout a realizovat transformativní změny v krajině kolem nich a tím, jak vnímají environmentální spravedlnost těchto změn.

Výzkumníci z CzechGlobe při místním pozorování v terénu odhalili mj. několik klíčových témat, které místní zajímají. Jednalo se například o finanční podporu zemědělství a zemědělské dotace, pozemkovou úpravu a problematiku spravedlnosti.

Na první fázi projektu naváže druhá, zaměřující se na intenzivní spolupráci se zainteresovanými skupinami a na participační workshopy.

Vyhlášen Pták roku 2022

Česká společnost ornitologická (ČSO) vyhlásila ptákem roku 2022 zvonka zeleného, který žije v zemědělské krajině a kterého můžeme potkat i v zahradách a na krmítkách v celém Česku. Bohužel jeho počet za posledních deset let klesl o dvě třetiny, neboť ho ohrožuje závažná pro ptáky smrtící choroba zvaná trichomonóza.

JEDNA PŘÍRODA

Péče o chráněná území soustavy Natura 2000 přináší prospěch přírodě i lidem.

Dílčí cíle projektu Jedna příroda:

1. Je znám a vyhodnocen **stav předmětů ochrany** v jednotlivých lokalitách.
2. Jsou stanoveny **priority ochrany přírody** pro fenomény chráněné podle směrnic o stanovištích (přílohy 1 a 2) a o ptácích pro lokality ve správě AOPK ČR.
3. Nejvýznamnější **vlastníci a uživatelé pozemků** v lokalitách ve správě AOPK ČR znají cíl a způsob ochrany těchto lokalit a chápou související náklady a přínosy.
4. Na základě principů managementového cyklu jsou **prováděna vhodná a potřebná opatření** vedoucí k zachování nebo zlepšení stavu biotopů a druhů v lokalitách.
5. Je zaveden systém **hodnocení dopadů péče** na lokalitách ve správě AOPK ČR.
6. **Plánovací dokumentace** pro lokality, u kterých vyvstala potřeba změny, je aktualizována v souladu s výsledky tohoto projektu.
7. Jsou **kvantifikovány přínosy**, které společnosti poskytuje přírodní kapitál (ekosystémy) soustavy Natura 2000, i **náklady** související se zajištěním soustavy Natura 2000.
8. Pracovníci orgánů ochrany přírody znají **dobrou praxi** při péči o lokality a ovládají potřebné procesy a postupy.
9. **Finanční prostředky** dostupné pro péči o lokality jsou efektivně využívány.
10. Veřejná správa má k dispozici výstupy projektu, které jsou převedeny do podoby **doporučení pro naplňování v praxi**.
11. **Veřejnost** je seznámena s cíli a způsoby ochrany lokalit a chápou související náklady a přínosy.

